

Konstinventering

Hösten 2016

Konstinventering hösten 2016

Under hösten 2016 genomfördes en större inventering av kommunens konstsamling av Kultur-och fritidsförvaltningen. Syftet var att grundligt lokalisera konsten i kommunen och se över dess skick. Inventeringen gav en helhetsbild över fördelningen av var och vilken konst som finns i de olika verksamheterna. Med hjälp av inventeringen kan man också se över olika möjligheter för hur man kan utöka och förnygra samlingen.

Konsten inventerades genom att jag, Jenny Nilsson, projektanställdes som konsthandläggare och uppsökte de verksamheter som sedan tidigare hade konst registrerad hos sig. Väl på plats fotograferades och undersöktes samtliga föremål för att se över eventuella skador. Skadade och oönskade verk togs om hand och plats, foto, skador och önskemål registrerades och fördes in i en ny databas, *RegitArt*, som uppfördes i samband med inventeringen. Detta gjordes då den tidigare databasen, utförd i programmet Access, var svårarbetad och svår att överblicka.

RegitArt är ett webbaserat inventoriesystem som ger en god hantering av konstverk och som minimerar risken för felskrivningar. Den är kopplad till en extern server som hanteras av programmets administratörer vilket minskar risken för förlorad data. RegitArt är lättarbetad, lätt att överblicka och mer tillgänglig. Den ger också nya möjligheter till att identifiera konstverken med bilder och fler sökmöjligheter som gör det enkelt att sortera och hitta i samlingen. Programmet kommer också kunna användas till att skriva ut etiketter, avtal och framtida inventeringslistor. Utlåning, renovering och andra förändringar kan följas och påminnelser kan skickas från programmet via mejl eller sms. Även utökad åtkomst för fler inom kommunen eller allmänheten är möjlig i framtiden.

Konsten i Östhammars kommun består av ca 1300 verk i en mängd olika tekniker och utföranden. Största delen av dessa är placerade i kommunens verksamheter och i utomhusmiljöer såsom parker, skolgårdar mm. Resterande är placerad i kommunens konstförråd. Denna har jag under inventeringens gång organiserat och sorterat. Konst som varit trasig har ramats ur och kvalitén på konsten har gått igenom. I och med detta arbete utökades också konstens skydd genom att material köpts in som förbättrar konstens miljö och minskar risken för skador. Detta gör det också enklare att i framtiden arbeta med samlingen och utlån, urramning och transport förenklas.

Flera av verken har efter inventeringen ramats om, men det finns ett behov av ytterligare omramning.

Efter att ha besökt de olika verksamheterna i samband med inventeringen har jag kunnat utläsa olika tendenser beroende på vilken typ av verksamhet konsten befinner sig i. Här nedan kommer en kort generell sammanfattning om hur det ser ut i de olika verksamheterna samt vad som skulle kunna vara önskvärd utveckling.

Skolor

På skolor finns det ofta mycket konst som hänger främst i korridorer och i administrativa utrymmen. Konsten i korridorerna är ofta skadad och vandaliserad med klistermärken och klotter med blyerts och bläckpennor. Här skulle man tjäna på att placera konsten på mer utvalda platser med god uppsikt och välja mindre känsliga verk.

Förskolor

Konsten på förskolor består oftast av ett fåtal verk som hänger i administrativa utrymmen. Den är väl omhändertagen, men ofta önskas mer konst även till utrymmen där barnen vistas.

Bibliotek

På kommunens bibliotek hänger endast ett fåtal verk. Här kan man utveckla konsten genom exempelvis vandringsutställningar mm.

Äldreboenden

Konsten på äldreboenden i kommunen är flertalig, äldre och i blandat skick. Konsten består av motiv föreställande landskap och stilleben, men också mycket reproduktioner. Kommunens konst blandas upp av privata tavlor utförda av de boende och deras anhöriga. Här finns behov av att rensa och skapa miljöer som passar de olika avdelningarnas behov.

Administrativa miljöer

I kommunens administrativa miljöer såsom i kommunhuset och socialförvaltningen finns ett rikt utbud av konst. Den är ofta i ett bra skick och motiven består oftast av stilrena motiv. Konsten på dessa platser upplevs som mer genomtänkt än på många andra platser och är också hängda med en viss medvetenhet.

Tjänsterumskonst

Konsten på tjänsterummen är mycket blandad. Önskvärt är att man här ser till att tjänstemännen själva väljer sina verk, men att någon ansvarig från kultur- och fritidsförvaltningen är med vid upphängning för att säkerhetsställa placering och upphängningsanordning.

Bygdegårdar

Det finns ett fåtal verk utplacerade på ett par av kommunens bygdegårdar. Dessa är välskötta. Då bygdegårdarna har mycket egen konst finns inget behov av mer från kommunens samlingar.

Konst i utomhusmiljöer

Konsten i kommunens utomhusmiljöer är sparsam och skulle tjäna på en utveckling. Då konst kan bidra till att skapa miljöer och mötesplatser för allmänheten kommer detta också kunna bidra till stadens utveckling och form. Här kan man med fördel se över möjliga samarbeten med andra förvaltningar såsom tekniska- och parkförvaltningen.

Sammanfattning

Östhammars kommuns konstsamling består av ca 1300 verk som till största delen är så kallad lös konst som kan placeras ut och hängas om vid behov. Den lösa konsten består främst av tavlor i måleri, grafik och reproduktioner. Mycket av konsten är av äldre art med motiv som landskap, stilleben och porträtt och samlingen skulle tjäna på att kommunen köpte in mer samtida konst. Den platsspecificerade konsten är främst placerad vid skolor och i utomhusmiljöer såsom torg och parker.

Samlingen är representerad främst av manliga konstnärer. Detta är inget ovanligt i kommunala samlingar, men det kan åtgärdas genom att i framtiden köpa in en större del verk av kvinnliga konstnärer och även sträva efter att öka mångfalden i samlingen. Detta i enlighet med Östhammars kommuns jämställdhetsstrategi från 2016.

I samlingen finns mycket reproduktioner och skadad konst både i konstförrådet, men också ute i verksamheterna. Dessa kan avregistreras och plockas bort för att på så sätt höja kvalitén på samlingen och göra plats åt restaurerad- och inköp av ny konst. Flera av verken i samlingen har redan restaureras genom omramning, ett behov som är fortsatt stort.

Under inventeringen upptäckte jag att en del av kommunens konst saknas. i dagsläget saknas ca 190 verk, varav många varit saknade i flera år. Detta kan bero på att det finns en osäkerhet kring vem som äger konsten, att den försvunnit i samband med renoveringar eller att konsten tillfälligt placerats i förråd och källare för att sedan glömmas bort. Flera verk som tidigare varit registrerade som saknade har under inventeringen 2016 nu hittats genom att leta på liknande platser.

För att undvika att mer konst försvinner har jag i samband med inventeringen sett över möjligheterna till ett nytt skyltsystem som ska passa kommunens invånare, både till konsten utomhus och för konsten i de olika verksamheterna. Det har också tagits

fram ett nytt avtal med instruktioner om skötsel och ansvarstagande som varje enhetschef får skriva under för att öka konstens säkerhet. Även nya säkerhetshängningar har tagits i bruk för att undvikas att konst flyttas i onödan.

Inventeringen ska ses som ett första steg för en vidare utveckling av konsten i Östhammars kommun. Efter inventeringen har kultur- och fritidsförvaltningen fått bättre koll på vad och var konsten finns och nu kan vi också se vad som behövs göras för att konsten ska utvecklas och bli en större del av kommunen som helhet.

Fortsatt utveckling av konsten

Flertalet kommuner i Sverige har sedan 90-talet och framåt börjat se konsten som en viktig del i kommunernas fortsatta utveckling. Forskare inom den kreativa ekonomin såsom Richard Florida, Emma Stenström och Graeme Evans som ser stora ekonomiska fördelar för platser och regioner som satsar på konsten har haft stor påverkan i hela Sverige. För att skapa tillväxt handlar det idag mycket om att satsa på upplevelser vid sidan av arbete, boende och social trygghet. Istället söker sig människor i större utsträckning till attraktiva platser där de har ett stort fritidsutbud och pendlar hellre till arbetsplatsen.

Konsten har i och med denna förändring i samhället en viktig funktion i att fungera som mötesplatser och skapa diskussion och kommunikation mellan människor. Det finns också studier som tydligt visar att en arbetsplats eller offentlig miljö upplevs som mer attraktiv för både besökare och anställda om platsen innehar konst, den stimulerar kreativiteten och platsen kan också upplevas som mer funktionell.

Genom att arbeta mot en Enprocentregel, som idag är en rekommendation för kommuner och landsting om att minst en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnationer ska investeras i konstnärlig gestaltning av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer, kan man skapa dessa mötesplatser och göra Östhammars kommun till en mer attraktiv plats för både befintliga och nya invånare. Kommunen har också ett ansvar att vara ledande inom den konstnärliga verksamheten och bör fungera som en viktig aktör till att konsten och kreativiteten inom kommunen utvecklas och stötts. Därför har jag nedan valt att ta fram olika förslag som kan bidra till en framtida utveckling av konsten som ett första steg till att göra Östhammars kommun till en mer attraktiv plats som både lockar fler invånare och ökar tillväxten.

Riktlinjer

För en framtida utveckling av kommunens konstsamling är ett första steg att förändra de riktlinjer som finns angående konsten. Dessa riktlinjer ska innefatta utlån både inom kommunen och externa parter. Riktlinjer för vem som köper in konst, hur den köps in och vilka konstnärer som ska prioriteras. Exempelvis kan en viss del av

budgeten gå till att stödja det lokala konstlivet, men också se över samlingen ur ett genusperspektiv och arbeta för mångfald i samlingen. Detta behövs för att underlätta arbetet och tydliggöra vem/vilka som har olika ansvar.

Säkerhet

Säkerheten kring konsten behöver förbättras. För att göra detta kan man succesivt byta ut de hänganordningar som idag finns och byta till säkerhetshängningar i offentliga utrymmen som korridorer och personalrum. Med hjälp av tydlig skyltning kan man uppmärksamma människor att det som finns i rummet är konst vilket kan förebygga skadegörelse och försvinnanden. Detta arbete har redan påbörjats under inventeringen och den bör även i framtiden få ett fortsatt stöd.

Inköp och gestaltningar

För att tillgängliggöra och öka kvalitén på konstsamlingen kan en budget upprättas för inköp av lös- och platsspecificerad konst. Då kan utbildad personal arbeta med omvärldsbevakning för att hålla en hög standard och köpa in konst som både stöttar den lokala konstmarknaden och för in nya samtida inslag i samlingen. Med en tydlig budget kan konstens funktion utvecklas i kommunen och kultur- och fritidsförvaltningen får större möjligheter att arbeta mer målmedvetet och riktat.

För lös konst kan man välja specifika verk till de olika verksamheterna och anpassa hängningar efter de som jobbar och använder sig av verksamheten. Exempelvis kan man hänga konsten lägre på en förskola, på skolor kan man hänga konst som kan användas i undervisningen och på platser där konsten ofta utsätts för skadegörelse kan man välja att hänga grafik som skyddas av glas istället för oljemålningar som är mer känsliga.

Den offentliga konsten i utomhusmiljöer har stora potentiella utvecklingsmöjligheter. Som tidigare nämnts kan konsten användas för att skapa mötesplatser samt att göra kommunen mer attraktiv för invånarna. Därför är det viktigt att utbildad personal får ansvara och arbeta tillsammans med konstnärerna när en ny gestaltning beställs. För ny platsspecifik konst ska konstnären alltid vara med på ett tidigt stadium och ges stor frihet i sitt skapande. Även en kontinuitet mellan beställningarna ökar kvalitén och mångfalden samt gynnar fler invånare.

Tillgänglighet

För att konsten ska komma fler kommuninvånare till del kan man, förutom genom det påbörjade skyltsystemet, inleda ett arbete med vandringsutställningar såsom på bibliotek och äldreboenden där utställningarna har olika teman mm. I det nybyggda kulturhuset Storbrunn kan man anordna olika typer av utställningar varje år, hålla visningar, föredrag och workshops för både barn, ungdomar och vuxna. Man kan även arbeta för att utarbeta konststråk med kartor där konstverk och andra sevärdheter lyfts fram.

Man kan se över behovet av olika typer av visningar av konsten utomhus och i offentliga miljöer. Visningarna kan vara kortare och fokusera på specifika verk eller konstpromenader som täcker flera verk. Under visningarna kan man också berätta om konstens funktion i ett samhälle och varför den är betydelsefull för att öka medvetandet hos allmänheten. Visningar av konsten som är placerad utomhus kan också anpassas till olika målgrupper med olika teman som passar just dem.

För att ge allmänheten en större insyn i Kultur- och fritidsförvaltningens arbete med konsten kan man använda sig av sociala medier såsom Facebook, Instagram och Snapchat där man uppdaterar händelser, projekt och event så att konsten kommer fler till del. På så sätt kan man också nå invånare som annars har problem med att ta sig till olika platser och också lyfta det arbete som genomförs.

Ytterligare läsning

Som tidigare nämnts har flertalet kommuner i Sverige inrikta sig mer och mer mot en kreativ- och upplevelsebaserad ekonomi. Exempel på kommuner som gjort detta med goda resultat är Borås, Gävle, Växjö och Norrköping och flertalet andra kommuner är i uppstarten mot samma mål. För ytterligare fördjupning i hur konsten kan användas som en positiv tillväxtfaktor bifogar jag en bilaga (bilaga 1) med lästips över böcker och avhandlingar som går in djupare i ämnet.

Jag bifogar också ett dokument (bilaga 2) med statistik över fördelningen mellan kvinnliga och manliga konstnärer som är representerade i samlingen.

Jenny Nilsson
Konsthandläggare, Östhammars kommun
2017-04-28

Bilaga 1

Läslista

Bjurström, Erling, Fredriksson, Martin & Möller, Per, *Den nya kulturekonomin: kreativ ekonomi, kulturellt ledarskap och platsmarknadsföring i Norrköping*, Linköpings universitet, Linköping, 2013.

Björklund, David, *Konstens kraft: en modell för tätortsförnyelse*, Statens konstråd, Stockholm, 2004.

Evans, Graeme, *Cultural planning – an urban renaissance?*, Routledge, London, 2001.

Florida, Richard, *Den kreativa klassens framväxt*, Daidalos AB, New York, 2006.

Johnsson, Anders, *Bör hela Sverige leva? Den gamla geografin i den nya ekonomin*, Författaren och Reforminstitutet, Stockholm, 2002.

Linder, Johan, *Den lokala profilen: Person, plats och kulturarv*, Stockholms universitet, Stockholm, 2015.

Mattsson, Kristina, *Landet utanför: ett reportage om Sverige bortom storstaden*, Leopard förlag, Stockholm, 2010.

Modig, Karolina & Modig, Erik, *Värdet av konst*, Rheologica Publishing AB, Stockholm, 2013.

Pine, Joseph II & Gilmore, James H, *Welcome to the experience economy*, Health Forum Journal, 09/2001.

Sacco, Pier Luigi, *Kultur 3.0: konst, delaktighet, utveckling*, Nätverkstan, Göteborg, 2013.

Stenström, Emma, *Konstiga företag*, Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm, 2000.

Bilaga 2

Statistik konstnärer – kvinnor och män, våren 2017

Totalt antal verk i samlingen:
1247 st

Totalt antal verk av män i samlingen:
675 st – mer än 50% av samlingen

Totalt antal verk av kvinnor i samlingen:
224 st – mindre än 20% av samlingen

Totalt antal verk med okänt kön i samlingen:
348 st – ca: 25% av samlingen

Sammanställning:

Kvinnliga konstnärer utgör endast en tredjedel av antalet manliga konstnärer vars kön är kända och det finns mindre kvinnliga konstnärer representerade än vad konstnärer med okänt kön gör.